

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Μίλτος Σαχτούρης: *Ο Ελεγκτής*

(Νεοελληνική Λογοτεχνία Κατευθύνσεων, σ. 78)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Βασικό γνώρισμα της ποίησης του Σαχτούρη είναι η ρεαλιστική απεικόνιση της καθημερινής πραγματικότητας. Ποιες ενδείξεις για την εποχή έχουμε στο ποίημα¹;
2. Η ποίηση του Σαχτούρη κινείται σ' ένα «υπερλογικό» χώρο, σ' ένα κόσμο παράλογο, όπου κυριαρχεί η τολμηρή φαντασία. Ποιες εικόνες του ποιήματος επιβεβαιώνουν αυτό το χαρακτηριστικό της ποίησής του²;
3. Σε συνέντευξή του ο ποιητής δήλωσε ότι η ζωγραφική τον βοήθησε πολύ στην ποίησή του³. Ποια «εικαστικά» στοιχεία αναγνωρίζετε στο ποίημα;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευσης μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (οφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Ποιος είναι ο χώρος του ποιήματος; Ποιες λέξεις του κειμένου τον ορίζουν;
2. Τα ποιήματα του Σαχτούρη διακρίνονται για την απλή γλώσσα και το λιτό λεξιλόγιό τους. Ποια μέρη του λόγου πλεονάζουν στο συγκεκριμένο ποίημα και ποιος είναι ο ρόλος τους⁴;
3. Να εξετάσετε τη λειτουργία των δύο βουλητικών προτάσεων που περιέχονται στο ποίημα⁵.

¹ Η ποίηση του Μίλτου Σαχτούρη, γενικότερα, απεικονίζει τα προσωπικά βιώματα του ποιητή από τα σκοτεινά μετεμφυλιακά χρόνια. Ο *Ελεγκτής* ανήκει στην ποιητική συλλογή *Τα φάσματα ή η χαρά στον άλλο δρόμο* που δημοσιεύτηκε το 1958. Σ' αυτή τη δύσκολη εποχή παραπέμπουν οι εικόνες του ποιήματος (ο ματωμένος ουρανός, το χιόνι, τα σπασμένα φτερά).

² Η παρομοίωση του ουρανού με μπαζέ που είναι γεμάτος αίμα, η μεταμόρφωση του ποιητή σε πουλί – «μηχανοδηγό» κ.ά. Βλ. σχετικά Δάλλας Γ., *Ο ποιητής Μίλτος Σαχτούρης*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1997, σσ. 61-62.

³ Βλ. *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* 13-5-1979.

4. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, το *εγώ* του ποιητή αυτονομείται στο ποίημα;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Πώς σχετίζεται, κατά τη γνώμη σας, ο τίτλος του ποιήματος με το περιεχόμενό του⁶;
2. Τι νομίζετε ότι συμβολίζει ο *ουρανός* στο ποίημα;
3. «*Έσφιζα τα σκοινιά μου*»: Να αναλύσετε το νοηματικό περιεχόμενο του στίχου.
4. Πώς αντιλαμβάνεσθε το νόημα της φράσης «*κληρονόμος πουλιών*»;
5. Για ποιο λόγο ο ποιητής αισθάνεται την ανάγκη να λειτουργήσει ως *ελεγκτής*; Γιατί νομίζετε ότι έχει «*σπασμένα φτερά*»;

3. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΑΙΔΙΑΚΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

A. Αλεξάνδρου: *Το μαχαίρι*⁷

*Όπως αργεί τ' ασάλλι να γίνει κοφτερό και χρήσιμο μαχαίρι
έτσι αργούν κ' οι λέξεις ν' ακονιστούν σε λόγο.*

Στο μεταξύ

όσο δουλεύεις στον τροχό

πρόσεχε μην παρασυρθείς

μην ξιπαστείς

απ' τη λαμπρή αλληλουχία των σπινθήρων.

Σκοπός σου εσένα το μαχαίρι.

⁴ Το ποίημα κυριαρχείται από ουσιαστικά και ρήματα. Έτσι ο λόγος αποκτά πυκνότητα και βάθος.

⁵ Οι προτάσεις αυτές αποτελούν τους βασικούς αρμούς του ποιήματος. Συνδέουν τη δεύτερη σκηνική ενότητα με την τρίτη και καθορίζουν το ρόλο του ποιητή και την ευθύνη του απέναντι στους άλλους.

⁶ Παρουσιάζει το χρέος του ποιητή να συμφιλώνει τον «ουρανό» με τη γη, να φωτίζει με το φως των αστεριών το αιματόβρεχτο (γίγινο) τοπίο, να πετάει ψηλότερα από τους άλλους ανθρώπους, να «φρουρεί» την παράδοση και τις αξίες.

⁷ Αλεξάνδρου Α., *Ποιήματα (1941-1974)*, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1991, σ. 99.

Μ. Σαχτούρης: Τα δώρα⁸

*Σήμερα φόρεσα ένα
ζεστό κόκκινο αίμα
σήμερα οι άνθρωποι μ' αγαπούν
μια γυναίκα μου χαμογέλασε
ένα κορίτσι μου χάρισε ένα κοχύλι
ένα παιδί μου χάρισε ένα σφυρί*

*Σήμερα γονατίζω στο πεζοδρόμιο
καρφώνω πάνω στις πλάκες
τα γυμνά άσπρα ποδάρια των περαστικών
είναι όλοι μας δακρυσμένοι
όμως κανείς δεν τρομάζει (...)*

*Δυο άνθρωποι ψιθυρίζουν
τι κάνει την καρδιά μας καρφώνει;
Ναι την καρδιά μας καρφώνει
ώστε λοιπόν είναι ποιητής.*

(απόσπασμα)

Ποια είναι η ευθύνη και ο ρόλος του ποιητή στον κόσμο, σύμφωνα με τα παραπάνω ποιήματα; Να τα συγκρίνετε με τον *Ελεγκτή*.

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Ποια υπερρεαλιστικά και συμβολιστικά στοιχεία διακρίνετε στο ποίημα;

⁸ *Η Ελληνική Ποίηση*, εκδ. Σοκόλη, τ. Ε' , σ. 230.